

TEKST GŁÓWNY A TEKST ZALEŻNY. O WARIACJACH TWORZENIA FANDOMÓW I NARRACJI TRANSMEDIALNYCH WOKÓŁ TWÓRCZOŚCI AUTORKI-FANKI

KLAUDIA ŻUBRYK

Uniwersytet Śląski
University of Silesia
klaudia.zubryk@gmail.com
ORCID 0000-0002-3773-9904

W centrum działalności wspólnot fanowskich znajduje się wielokrotne i zaangażowane odczytywanie ulubionego tekstu medialnego. Ma ono wymiar dwojaki: afirmujący/kultywujący i transformacyjny/twórczy¹. W erze prosumpcji można zadawać pytanie o zasadność tego podziału, biorąc pod uwagę charakter wytwórczości fanowskiej mającej charakter semiotyczny (zawłaszczanie i przetwarzanie znaczeń tekstu pierwotnego), tekstualny (produkcja nowych utworów w oparciu o elementy uniwersum) i/lub enuncjacyjny (związany z performowaniem znaczeń w przestrzeni publicznej)². Dostarczane użytkownikowi sieci narzędzia³ pozwalają niewielkim wysiłkiem zmodyfikować fragment adorowanego produktu medialnego⁴. Praktyka ta nie tylko zmienia pierwotne znaczenie, lecz także generuje nowy tekst zależny.

¹ M. Lisowska-Magdziarz, *Fandom dla początkujących. Część I: Społeczność i wiedza*, Kraków 2017, s. 17–24.

² J. Fiske, *The Cultural Economy of Fandom*, w: *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, New York 1992, s. 37–42.

³ Narzędziami takimi są np.: programy graficzne umożliwiające edycję bez znajomości języków programowania, np.: Canva; narzędzia do modelowania postaci 2D i 3D przyspieszające proces tworzenia grafik; edytory tekstu z wbudowaną korektą językową np.: Microsoft Word. Najnowszym osiągnięciem technologicznym są algorytmy sztucznej inteligencji przyspieszające proces tworzenia cyfrowych ilustracji do tekstów kultury.

⁴ P. Siuda, T. Żaglewski, *O potrzebie odkrycia trzeciej drogi w badaniach prosumpcji*, w: *Prosumpcja: pomiędzy podejściem apokaliptycznym a emancypującym*, red. P. Siuda, T. Żaglewski, Gdańsk 2014, s. 10.

Tekstami zależnymi zwykle się określać w literaturze przedmiotu przede wszystkim jeden specyficzny rodzaj aktywności fanowskiej: *fanfiction*⁵, czyli utwory literackie stworzone z wykorzystaniem ulubionych postaci pochodzących z tekstów głównych. Pod wpływem fanowskiej fantazji elementy świata przedstawionego ulegają różnorodnym modyfikacjom. Pierwszą próbę typologii strategii rekonstrukcji, reinterpretacji i przywłaszczania znaczeń stworzył Henry Jenkins⁶. Klasyfikacja ta straciła znacząco na aktualności, mimo że wielu badaczy – tak polskich, jak i zagranicznych – rozszerzało ją i reinterpretowało⁷. Warto natomiast zauważyć, że chociaż w ostatnich trzydziestu latach powstały liczne publikacje monograficzne i artykuły, zjawisko to wciąż się rozszerza i wymaga aktualizacji, ponieważ zmiany ulegają nie tylko strategii pisania, ale także formy odbioru tekstów zależnych, które zdobyły uznanie odbiorców.

Przyjęta na potrzeby artykułu metoda studium przypadku pozwala wskazać możliwości rozwoju społeczności skupionej wokół tekstów fanowskich zdobywających w fandomie uznanie. Chcę przyjrzeć się praktykom czytelniczek twórczości polskiej autorki fanfikcji i zadać pytanie o mechanizmy funkcjonowania grup skupiających się wokół tekstów zależnych. Jaka jest rola fanfikcji tworzonej przez ChoJulieSsi w budowaniu zaangażowania społeczności? Jakiego rodzaju komentarze odbiorczyń⁸ pojawiają się pod tekstami ChoJulieSsi? Jak odczytują one połączenia pomiędzy poszczególnymi fanfikami? Jakie inne praktyki odbioru tych utworów pojawiają się w sieci? Celami artykułu są zatem: wskazanie sposobów odbioru popularnych fanfików na

⁵ W artykule zamiennie stosuję wyrażenia *fanfiction*, fikcja fanowska i fanfikcje. Dwa ostatnie są różnymi wariantami tłumaczenia angielskiego pojęcia.

⁶ H. Jenkins, *Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture*, London 1992, s. 165–180.

⁷ Zarzut nieaktualności źródeł może wydawać się jak najbardziej stosowny, ponieważ od czasu ukazania się publikacji Jenkinsa tematyka *fanfiction* była i wciąż jest przedmiotem dyskusji w środowisku akademickim. Nowsze opracowania, np. Lidii Gąsowskiej (*Fanfiction. Nowe formy opowieści*, Kraków 2015), rozszerzają i weryfikują Jenkinsowską typologię, wskazując konkretne strategie tworzenia tekstów fanowskich. Inną polską pracą wartą wspomnienia jest książka Aldony Kobus, która przedstawia kontekst *fanfiction* jako przejaw i źródło afektu (*Fandom. Fanowskie praktyki odbioru*, Toruń 2018).

⁸ Zdecydowana większość komentujących posługuje się feminatywami i/lub żeńskimi formami czasowników, dlatego pozwałam sobie na uogólnienie. Stąd też konsekwentnie posługuję się w wywodzie terminem „odbiorczynie”.

wybranych przykładach oraz zmapowanie procesu budowania się nowej społeczności fanów i narracji transmedialnych w obrębie tekstów wyłącznie zależnych.

Fanfikcja należy do najczęściej omawianych przejawów medialnego zaangażowania fanów. Przedmiotem zainteresowania niniejszego artykułu nie jest jednak analiza zachowań tej specyficznej grupy odbiorców zogniskowanych wokół tekstu głównego. Proponuję refleksję nad sposobami odbioru twórczości fanowskiej poczytnej polskiej autorki, wokół której w ostatnich latach utworzyła się jedna z największych i najbardziej zaangażowanych społeczności czytelniczek *fanfiction*. ChoJulieSsi, a właściwie Julia Misiaczek, zgromadziła na platformie Wattpad niemalże dwadzieścia jeden tysięcy obserwujących, którzy śledzą losy postaci opisywanych przez nią w pięćdziesięciu tekstach o charakterze narracyjnym⁹, z czego czterdzieści sześć osadzonych jest w książkowym świecie serii o Harrym Potterze¹⁰. Za ukoronowanie działalności autorki można uznać rynkową publikację, która ukazała się w listopadzie 2023 roku, potwierdzającą popularność jej utworów estymowaną na podstawie statystyk¹¹.

Poza liczbą obserwujących autorkę wyróżnia również sposób opisywania własnych utworów. Jak sama zaznacza, *fanfiction* związane z medialną przestrzenią opowieści o czarodziejach z Hogwartu wywodzą się z „jednego uniwersum”¹². Można podejmować próby zdefiniowania intencji ChoJulieSsie, posługując się naukowymi ujęciami terminu, jednak w moim odczuciu byłoby to nadinterpretacją. Przyjmę więc potoczne rozumienie tej kategorii jako zbioru połączonych ze sobą tekstów. Uniwersum to ma specyficzny charakter, ponieważ nie jest od podstaw stworzone przez autorkę. Nie można też pominąć modyfikacji wprowadzonych przez nią do fikcyjnego świata Harry’ego Pottera. Rekonstruując czas, bohaterów, wprowadzając własne kreacje, wytworzyła ona hybrydyczną przestrzeń pomiędzy tekstem zależnym, mogącym zostać

⁹ Profil ChoJulieSsi na platformie Wattpad: <https://www.wattpad.com/user/ChoJulieSsi> (dostęp 24.10.2023). Dane na temat popularności autorki pochodzą z 2023 roku. W roku 2021 ChoJulieSsi obserwowało niecałe szesnaście tysięcy użytkowników platformy, co daje imponujący przyrost pięciu tysięcy w przeciągu dwóch lat.

¹⁰ J.K. Rowling, *Harry Potter*, przeł. A. Polkowski, Poznań 2000–2008.

¹¹ J. Misiaczek, *Keep The Boy Pretty*, Gliwice 2023.

¹² Profil ChoJulieSsi na platformie Wattpad, sekcja „O mnie”: <https://www.wattpad.com/user/ChoJulieSsi> (dostęp 24.10.2023)

odczytanym jedynie przez zaangażowanych fanów twórczości J.K. Rowling, a tekstem niezależnym. Postacie oryginalne (OC)¹³ wprowadzane przez autorkę-fankę migrują pomiędzy utworami na podobnych zasadach, co bohaterowie wywodzący się ze źródłowej opowieści, a wydarzenia spleatają się w jedną mniej lub bardziej ustrukturyzowaną opowieść.

Od strategii konstruowania tekstu do budowania fandomu.

Przypadek ChoJulieSsie

Autorka stosuje wyjątkową w skali polskich fandomów strategię konstruowania tekstów. Zdecydowana większość fanfików w przestrzeni medialnej to różne wariacje na temat świata przedstawionego, bohaterów i ich relacji. Teksty jednej twórczyni rzadko kiedy bywają połączone ze sobą i traktowane są raczej jako przestrzeń eksperymentalna dla przedstawionej wizji świata. Strategia stworzenia „jednego uniwersum” pozwala nie tylko na rewizję całości fabuły *Harry’ego Pottera*, ale również na stworzenie sieci połączeń zachęcającej czytelniczki do eksploracji pozostałych tekstów autorki-fanki.

Na podstawie doświadczenia autoetnograficznego¹⁴ mogę wskazać trzy dominujące strategie konstruowania pisarskiej fanowskiej twórczości. Nie należy ich mylić czy utożsamiać z typologią przekształceń świata przedstawionego wskazywanych przez Henry’ego Jenkinsa czy Camille Bacon-Smith¹⁵. Moja propozycja uwzględniia podejście autorek do własnych tekstów oraz wewnętrzne powiązania pomiędzy nimi.

¹³ OC, *original character*, to przyjęte przez fandomy określenie na postać wprowadzaną do tekstu zależnego, będącego jednocześnie kreacją fanowską. Zob. A. Kobus, *Fandom...*, op. cit., s. 378.

¹⁴ W tym kontekście autoetnografia rozumiana jest jako „akt autonarracji, w ramach którego narrator analizuje swoje własne przeżycia, poddaje refleksji osobiste doświadczenia życiowe, odnosząc je jednocześnie do kontekstu społecznego” (A. Kacperczyk, *Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat? O metodologicznym statusie autoetnografii*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2014, nr 10(3), s. 37). Introspektywna obserwacja środowiska fanowskiego, w szczególności osób zaangażowanych w pisanie *fanfiction*, jest prowadzona z perspektywy niecałego roku od zakończenia przeze mnie tego rodzaju aktywnej działalności. Nadal jednak angażuję się w czytanie tekstów zależnych, co pozwala na głębokie zrozumienie zmian zachodzących w społeczności.

¹⁵ H. Jenkins, *Textual Poachers...*, op. cit.; C. Bacon-Smith, *Enterprising Women. Television Fandom and the Creation of Popular Myth*, Philadelphia 1992.

W pierwszym przypadku autorki-fanki piszą wyłącznie teksty fanowskie charakteryzujące się tym samym stylem, podobnymi schematami i tematyką. Za przykład posłuży twórczość użytkowniczkki posługującej się pseudonimem Chiisai Taiyoo¹⁶, która skupia się na wprowadzeniu oryginalnych bohaterek do istniejących światów przedstawionych i wariacjach na temat ich (romantycznych) losów. Nie aspiruje ona przy tym do tworzenia tekstów w pełni autorskich. W ten sposób przede wszystkim urealnia fantazje dotyczące ulubionych produktów medialnych i dzieli się nimi z innymi fankami.

Druga strategia opiera się na wykorzystywaniu przestrzeni fanfikcji do eksperymentów z formą i treścią w obrębie różnych uniwersów. Autorki mieszczące się w tej kategorii nie ograniczają się do jednej konstrukcji narracyjnej czy strategii rekonstrukcji tekstu źródłowego. W takim sposobie pisania doskonale realizuje się np. *_videl*¹⁷. W jej dorobku czytelniczka odnajduje zarówno wariacje na temat jednego bohatera kanonicznego, wielu bohaterów kanonicznych, jak i prezentację losów bohaterek osadzonych w świecie przedstawionym tekstu źródłowego. Autorka śmiało eksperymentuje również z formą. Czasem osadza tekst głęboko w psychice bohatera, co bardziej przypomina opis przeżyć wewnętrznych niż ustrukturyzowaną fabularną powieść. Innym razem sięga po klasyczną formę powieści z wątkami psychologicznymi, w której heteronormatywny romans odgrywa rolę drugoplanową. Potrafi również z wątku rozgrywającego się pomiędzy bohaterem kanonicznym a własną kreacją uczynić główną oś wydarzeń. Nie stroni przy tym od tworzenia tekstów traktujących o homoromantycznych relacjach postaci występujących w tekście źródłowym. To właśnie autorki piszące w ten sposób tworzą fanowskie laboratorium treści i formy, pozwalające rozwijać warsztat pisarski.

Są również w przestrzeni fandomów osobliwości, które łączą pisanie fanfików z twórczością wydawniczą. Można tu mówić o dwóch przypadkach. Z jednej strony autorki piszą książki wydawane pod własnym nazwiskiem, a w sieci publikują teksty fanowskie – jakoby na zasadzie odskoczni od głównego nurtu swojej działalności. Coraz częściej zdarza się jednak, że popularne fanfikcje zostają dostrzeżone przez wydawnictwa tradycyjne i opublikowane

¹⁶ Profil Chiisai Taiyoo na platformie Wattpad, <https://www.wattpad.com/user/ChiiTaiyoo> (dostęp 31.10.2023).

¹⁷ Profil *_videl* na platformie Wattpad, https://www.wattpad.com/user/_videl (dostęp 31.10.2023).

jako autorskie powieści po dokonaniu szeregu zmian pozwalających uznać tekst za takowy. Jednym z najgłośniejszych przypadków ostatnich lat jest cykl *After Anny Todd*¹⁸. Pierwotnie ukazał się on jako tekst poświęcony fantazjom na temat brytyjskiego zespołu One Direction, a obecnie funkcjonuje jako samodzielna pięcioletnia seria¹⁹. Taka strategia (zwana *pulled to publish*) pozwala autorkom integrować rynek wydawniczy, postrzegany wcześniej jako przestrzeń pisania profesjonalnego, z twórczością fanowską stereotypowo uważaną za nieprofesjonalną. Prowadzi to do dalszego zatarcia granicy pomiędzy tym, co amatorskie, a tym, co profesjonalne, na co już wcześniej wskazywali fantropolodzy²⁰.

„Jedno uniwersum” zapowiadane przez ChoJulieSsi wymyka się powyższej typologii. Tworzy ona przede wszystkim teksty będące fantazjami na temat oryginalnej bohaterki uwikłanej w romantyczne relacje z bohaterami kanonicznymi. Nie brakuje również tekstów opartych na wątkach miłosnych poruszonych przez J.K. Rowling. Utwory te są jednak połączone w konsekwentnej linii czasowej określonej przez autorkę-fankę jako „Książki o HP z jednego uniwersum w kolejności czytania”²¹. Splata więc ona za sprawą wydarzeń i bohaterów – zarówno kanonicznych, jak i uzupełniających w jej opinii tekst źródłowy – ponad pięćdziesiąt tekstów, dzięki czemu stwarza czytelnikom przestrzeń eksploracji fabuły. Można upatrywać podobieństw między tworzeniem świata przedstawionego a strukturą superbohatera uniwersum Marvela²². Filmowego giganta od działalności polskiej autorki-fanki różni jedynie skala sukcesu, ponieważ praktyki odbioru twórczości się pokrywają.

Liczba komentarzy znajdujących się pod tekstami jest wręcz zdumiewająca²³. Czytelniczki poświęcają ogromną ilość czasu na zgłębienie fanowskiej

¹⁸ A. Todd, cykl *After*, Kraków 2014–2016.

¹⁹ Powieści te doczekały się tłumaczenia na czterdzieści języków, a ich sukces wydawniczy dodatkowo potwierdzony jest faktem, że stworzono filmy na ich podstawie. Nie są to argumenty świadczące o jakości tekstów, a jedynie o ich popularności i pozytywnym odbiorze przez zaangażowaną społeczność czytelniczą.

²⁰ M. Lisowska-Magdziarz, *Fandom dla początkujących. Część II. Tożsamość i twórczość*, Kraków 2018, s. 48–49.

²¹ Zob.: Profil ChoJulieSsi.

²² Zob. T. Żaglewski, *Kinowe uniwersum superbohaterów*, Warszawa 2017.

²³ Pod jednym z pierwszych rozdziałów tekstu *Węże nie śmieszkuje* • Fred Weasley (ChoJulieSsie, *Węże nie śmieszkuje* • Fred Weasley, <https://www.wattpad.com/story/124483239-w%C4%99%C5%BCe-nie-%C5%9Bmieszkuje%C4%85-%E2%80%A2-fred-weasley>

reinterpretacji uniwersum Harry’ego Pottera. Z zapałem komentują fanfiki, często przyznają się do więcej niż jednorazowej ich lektury. O konsekwentnym czytaniu świadczą te same pseudonimy pojawiające się pod różnymi tekstami.

Znajomość całej twórczości ChoJulieSsi pozwala na wychwytywanie intertekstualnych powiązań i odnoszenie ich do wrażeń wyniesionych z innych tekstów. Jedna z użytkowniczek wyznaje: „Tak mi się zrobiło żal Joan. Okay, może czasami była wkurzająca za czasów szkolnych w niektórych rozdziałach, ale w gruncie rzeczy było po prostu dobrą kobietą, która dużo przecierpiała”²⁴. W analizowanym tekście pojawia się wspomnienie bohaterki o imieniu Diana, której jedna z odbiorczyń radzi: „Ej ale Diana się świetnie bawi przeczytaj PWTD to się przekonasz”²⁵, natomiast kolejna zdradza szczegóły innych tekstów powiązanych z postacią: „Diana bardzo dobrze się bawi. Nawet dzieciaka ma”²⁶. Inny komentarz dotyczy dysonansu między narracjami stosowanymi w różnych utworach: „Nie mogę się przyzwyczaić, że to nie jest matka Callie, tylko jej prababcia. Bo w końcu cały czas była nazywana panią Irving”. Na wspomnienie Daniela, bohatera, którego historia zostaje rozwinięta w kolejnych fanfikach, zostaje zamieszczonych kilkanaście komentarzy o treści: „#fanclubDaniela”²⁷. Pojawiają się również zapytania niezwiązane z analizowanym tekstem, a dotyczące całokształtu fandomowej twórczości autorki-fanki, np. takie: „ej z jakiego dzieła Julie jest Lauren?” na które pada odpowiedź: „z Węże nie śmieszkuje”²⁸.

Wytwórczość czytelniczek nie ogranicza się jedynie do odnajdywania nawiązań. Oprócz dyskusji, odczytywania znaczeń w kontekstach i poza nimi, produkują one również własne teksty. Na platformie Fandom powstała

---

(dostęp 12.05.2024)) zamieszczono 4,5 tysiąca komentarzy na nieco ponad 80 tysięcy odsłon i 4,4 tysiąca gwiazdek – ekwiwalentu polubień. Wraz z kolejnymi częściami liczba odsłon i komentarzy maleje, jednak stosunek obu danych pozostaje ten sam.

²⁴ ChoJulieSsi, *Nie Przetrwaliśmy Sztormu*, <https://www.wattpad.com/story/151033741-nie-przetrwali%C5%9Bmy-sztormu> (dostęp 31.10.2023). W przytaczanych wpisach internetowych zachowana jest pisownia oryginalna.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

poświęcona twórczości autorki strona typu wiki, zbierająca najważniejsze informacje o kreowanym przez nią w *fanfiction* uniwersum²⁹.

Ja; I wtedy Percy ją okrzykał!!!...

A; * prubuje na spokojnie czytać książkę "odotówkuj się od mnie"*

Ja; Ostrzegali ją prawda ostrzegali!?!?

A; Posłuchaj, mnie już nie muszę chyba czytać tego schota, bo teraz już wiem co będzie w całej książce.

Ochodzi obrażona

Ja; A idź! Ja i tak mam jeszcze randkę z nowym FF Julki.

Il. 1. *Wenszepolsatu_to_my, Poradnik prawdziwego węża: Spojlery*

Na platformie Wattpad pojawiają się konta, w których opisach można znaleźć informację, że są prowadzone przez fanów poczytnej autorki³⁰. Skupiają one różnego rodzaju twórczość fanowską: memy związane z tekstami zaproponowanymi przez ChoJulieSsi, miniatury literackie przedstawiające bohaterów z jej tekstów czy wywiad z autorką. Użytkowniczka bluePARKsie tworzy fanowskie zodiaki – jest to utwór podzielony na części narracyjne otwierane przez pytania. Odpowiedzi na nie przypisywane są poszczególnym znakom zodiaku³¹. Na platformie Twitter³² powstał hashtag #wenszepolsatu, którym użytkownicy mogli oznaczać wpisy związane z twórczością autorki. Opisywane praktyki są, co ciekawe, *stricte* fanowskie, oscylują wokół produktywności semiotycznej i tekstualnej. Funkcjonuje nawet określenie na społeczność czytelniczek – WenszePolsatu.

²⁹ ChoJulieSsi Wiki, https://chojuliessi.fandom.com/pl/wiki/ChoJulieSsi_Wiki (dostęp 16.04.2021).

³⁰ Mowa tutaj o *WenszePolsatu*, <https://www.wattpad.com/user/WenszePolsatu> (dostęp 16.04.2021) oraz *wenszepolsatu_to_my*, https://www.wattpad.com/user/wenszepolsatu_to_my (dostęp 16.04.2021).

³¹ bluePARKsie, chojuliessi – zodiaki, <https://www.wattpad.com/story/163843775> (dostęp 16.04.2021).

³² 23 lipca 2023 Twitter zmienił nazwę na X, ale w artykule konsekwentnie będę używać tej pierwszej.

Zabawny dialog przedstawiony na ilustracji odnosi się wprost do doświadczenia twórczości autorki-fanki. Tytuł części *Spojlery* wskazuje na sytuację, w której czytelniczka przypadkowo skonfrontowała się z treścią jednego z utworów, które zdradzają wydarzenia z innego. Namnożenie znaków interpunkcyjnych można odczytać jako wyraz zaangażowania emocjonalnego. W innych częściach pojawiają się np. rozważania na temat wydarzeń z konkretnych tekstów. Wskazuje na to obecność imion bohaterów i sytuacji fabularnych zaczerpniętych z fanfikcji. Występują również wpisy dokumentujące interakcje z autorką na Wattpadzie:

Kiedy próbujesz podpuścić Julie, aby dowiedzieć się czy Fred przeżyje.

Ale..

Ona, odpowiada jeszcze bardziej tajemniczo.

Ja: PLUS DWIEŚCIE TEORII WIĘCEJ.

----

100 WYŚWIETLEŃ WOOWE

UMIE KTÓS TU ROBIĆ OKŁADKI?

Il. 2. *wensze_polsatu_to_my, Poradnik prawdziwego węża: Zero*

Sama autorka wychodzi poza ramy platformy i pozwala się dostrzec w innych mediach społecznościowych. Poświęca twórczości pisarskiej (zarówno wydawniczej, jak i fanowskiej) treści publikowane na TikToku³³, gdzie wchodzi w interakcje z czytelniczkami oraz odpowiada na ich pytania. Algorytmy platformy pozwalają jej dotrzeć do grupy potencjalnie zainteresowanej tworzonymi przez nią treściami.

³³ Profil ChoJulieSsi na platformie TikTok: <https://www.tiktok.com/@chojulieSSI> (dostęp 31.10.2023).

Od budowania fandomu do narracji transmedialnej.

Przypadek ChoJulieSsie

Mechanizm kształtowania praktyk odbioru przebiega więc następująco: czytelniczka może natknąć się na twórczość autorki-fanki na którejkolwiek z licznych platform medialnych: Wattpadzie, TikToku, Twitterze. Zaciekawiona niecodziennym faktem związanym z ukochanym produktem medialnym (tekstem źródłowym), zostaje wciągnięta w sieć powiązań tekstualnych. Nie jest w tym sama – towarzyszą jej inne użytkowniczki zainteresowane uniwersum Harry’ego Pottera. Nieświadomie wkracza jednak w nieznaną przestrzeń zbudowaną na jej kanwie. To nic innego jak nowa opowieść transmedialna³⁴, w której kolejne historie są ze sobą powiązane.

Opowieść transmedialna powstaje w wyniku opowiadania transmedialnego. Jest to:

Opowiadanie w poprzek wielu platform medialnych, oparte na rozlicznych komponentach, przynoszących w efekcie progres narracyjny. Opowiadanie transmedialne bazuje na rozbiściu narracji na wiele różnych elementów, które odpowiadają zróżnicowanym nośnikom, tworzącym komplementarną całość [...]. Transmedia nie oznaczają opowiadania tej samej historii na różnych platformach, ale przekazywanie różnych informacji na temat tego samego świata przedstawionego [...]. Opowiadanie transmedialne angażuje docelowo odbiorcę do zróżnicowanych aktywności, dzięki którym kolekcjonuje on poszczególne komponenty, by dotrzeć do całokształtu opowiadania³⁵.

W głównej mierze proces opowiadania zachodzi w tekstach literackich opublikowanych w jednej przestrzeni medialnej. Strategia ta ma jednak pewien znaczący atut z perspektywy budowania zaangażowania: grupa docelowa autorki to osoby przede wszystkim zaznajomione ze specyfiką *fanfiction*. Kompulsywnie czytają i kompulsywnie komentują, a chęć pogłębienia wiedzy na temat ulubionego uniwersum skłania je do intensyfikacji praktyk.

Opowieść transmedialna ma kilka wyznaczników odróżniających ją od intertekstualności oraz innych medialnych zjawisk. Według Agnieszki Całek

---

³⁴ Jest to pojęcie wprowadzone przez Henry’ego Jenkinsa, jednak ze względu na semantyczne różnice pomiędzy angielskim odpowiednikiem *transmedia storytelling* a polskimi odpowiednikami będę trzymała się polskich definicji.

³⁵ K. Kopeccka-Piech, *Leksykon konwergencji mediów*, Kraków 2015, s. 40–41.

są to: złożoność narracyjna, wielość wątków i postaci, sytuowanie w autonomicznym uniwersum, rozwijanie w różnych mediach, różnorodność statusu twórców, zrozumiałość w obrębie jednego tekstu oraz brak granic³⁶. Jak już wspomniałam, historie opowiadane przez autorkę-fankę nie zamykają się w jednej fanfikcji, lecz są rozproszone, połączone fabularnie. W jednym utworze postać może otrzymać rolę drugoplanową, a narracja wokół niej zostaje rozwinięta w kolejnym. Ze względu na ogrom i wielowątkowość opowieści, pozwolę sobie posłużyć się wyłącznie przykładami.

Tekst *Nie Przetrwaliśmy Sztormu* pojawiający się wcześniej w analizie rozwija historię oryginalnej bohaterki Joan Irving oraz wybranka jej serca Ariana Avery'ego. Wspomnianej w utworze Dianie poświęcona jest natomiast dwuczęściowa opowieść *Pact With The Devil*, w której główny wątek stanowi romans kobiety z kanonicznym bohaterem serii Tomem Riddle'em³⁷. Wnuczka pary, Callie Irving (córka występującego epizodycznie Daniela) to główna bohaterka kolejnej dwutomowej historii z Fredem Weasleyem³⁸, a także drugoplanowa kilku innych. Sploty pomiędzy historiami, ich kolejność chronologiczną oraz powiązania bohaterów z konkretnymi fanfikami porządkuje ChoJulieSsi Wiki³⁹. Nie można jednoznacznie stwierdzić, czy kompendium wiedzy zostało zapoczątkowane przez autorkę-fankę, czy zaangażowaną społeczność. Witryna ma natomiast charakter otwarty, a na stronie głównej znajduje się zaproszenie do wspólnej edycji:

Witamy i życzymy miłej zabawy!

Jeśli ktoś edytuje, proszę edytować tylko zgodnie z treściami np. na Postaciowie. Uniwersum HP i wszelkie związane z nim nazwy i zasady oczywiście stworzone zostały przez i należą do J.K. Rowling⁴⁰.

³⁶ A. Ciałek, *Opowieść transmedialna. Teoria, użytkowanie, badania*, Kraków 2019, s. 47–48.

³⁷ ChoJulieSsi, *Pact With The Devil • Tom Riddle*, <https://www.wattpad.com/story/137396791-pact-with-the-devil-%E2%80%A2-tom-riddle> (dostęp 5.06.2024) oraz ChoJulieSsi, *Pact With The Devil: Chapter II • Tom Riddle*, <https://www.wattpad.com/story/243149005-pact-with-the-devil-chapter-ii-%E2%80%A2-tom-riddle> (dostęp 5.06.2024).

³⁸ ChoJulieSsi, *Węże nie śmieszkuje...*, op. cit., ChoJulieSsi, *Węże jednak śmieszkuje • Fred Weasley*, <https://www.wattpad.com/story/165176765-w%C4%99%C5%BCe-jednak-%C5%9B-mieszkuje%C4%85-%E2%80%A2-fred-weasley> (dostęp 5.06.2024).

³⁹ ChoJulieSsi Wiki..., op. cit.

⁴⁰ Ibidem.

Transmedialność nie zamyka się w obrębie jednego medium, ponieważ strona zawiera streszczenia najważniejszych wątków i treści. Mają one przede wszystkim charakter informacyjny i obejmują fakty dotyczące konkretnych utworów (m.in.: osadzenie w chronologii wydarzeń, konkretne lata, imiona i nazwiska bohaterów głównych i pobocznych) oraz wyłącznie oryginalnych postaci wprowadzonych do uniwersum Harry'ego Pottera (np.: rodzaje pokrewieństwa z innymi, wygląd, rodzaj różdżki, daty urodzin i śmierci). To rodzaj spisu porządkującego i faktograficznego, który może stanowić zarówno punkt wejścia do narracji, jak i jej uzupełnienie.

Ponadto autorka włącza do tworzenia uniwersum czytelniczki, co odzwierciedla się w tworzonych przez nie krótkich formach literackich zamieszczanych na wcześniej przywołanych profilach. W ten sposób ChoJulieSsi stawiana jest w roli twórczyni na swój sposób oryginalnego uniwersum, mimo że otwarcie wskazuje na powiązania z Rowlingowską historią. Fanki uznają jej autonomiczny status, a *original character* traktują na równi z tymi pochodzącymi z tekstu źródłowego. Utwory autorki pozostają również zrozumiałe, ponieważ nawiązania w tekstach pobocznych są subtelne. W tym ujawnia się ich drugi sens: nie tylko jako fanfiku funkcjonującego samodzielnie w uniwersum Harry'ego Pottera, ale również elementu innej transmedialnej opowieści. Brak granic dotyczy głównie czasu tworzenia i trzeba przyznać, że w tym autorka osiągnęła mistrzostwo. Swobodnie podchodzi do chronologii publikacji, uzupełniając uniwersum o kolejne składniki. Wszystko to tworzy praktykę wielkoskalową, dotąd niespotykaną w polskich fandomach.

Podsumowanie

Wyjście poza klasyczne ramy strategii konstituowania całości twórczości fanowskiej w stronę opowiadania transmedialnego jest innowacją w zakresie budowania zaangażowania odbiorczyń fanfikcji. Wchodzą one bowiem w przedłużenie ukochanego produktu medialnego, którego zgłębianie, ponowne odczytywanie i reinterpretowanie leży u podstaw istnienia społeczności fanowskich. Czytelniczki ChoJulieSsi tworzą wokół opowieści transmedialnej kolejny fandom ze wszystkimi cechami charakterystycznymi dla tego zjawiska. Widać to w konsekwencji czytania oraz innych praktyk tekstualnych. W dodatku wszystko to wydarza się nie tylko przy aprobacie, ale również udziale autorki-fanki, która staje się dzięki temu bliższa odbiorczyniom swojej twórczości. Nie jest celebrytką oczekującą pochwał i okrzyków zachwyty nad

własnymi utworami, aktywnie współtworzy z nimi historię. Obserwacja ta, w połączeniu z sukcesem autorki, prowadzi do kolejnych istotnych wniosków.

Jedną z nasuwających się konkluzji jest spostrzeżenie, że to właśnie zaproszenie odbiorców treści do aktywnej partycypacji w kreowaniu uniwersum stanowi o sukcesie danego twórcy czy twórczyni. Nie jest to *novum* w erze mediów cyfrowych, umożliwiających użytkownikom dotarcie do postaci, które niegdyś stanowiły ikony, wielkie nazwiska stojące za ulubionymi projektami. Omawiany tu przykład wskazuje jednak na to, że sama obecność nie wystarcza. Należy „zaprzyjaźnić się” ze społecznością skupioną wokół tekstu kultury i ją współtworzyć.

Drugi wniosek dotyczy wpływu konsekwentnie budowanych nowych fandomów i narracji transmedialnych wokół *fanfiction* na status dzieła oryginalnego. Wcześniejsze rozważania fantropologów wskazują na brak granic tekstu źródłowego, dowolnie poszerzanego przez fanów i fanki w różnych praktykach. Przykład ChoJulieSsi pokazuje jednak, że na kanwie jednego uniwersum może powstać kolejne, niezupełnie autonomiczne, ponieważ wciąż odwołujące się do pierwotnego. To jeszcze bardziej stawia pod znakiem zapytania kwestie autorstwa i równorzędności oryginalnych tekstów kultury względem produktywności fanowskiej.

Bibliografia

- Bacon-Smith Camille, *Enterprising Women. Television Fandom and the Creation of Popular Myth*, University of Pennsylvania Press, Philadelphia 1992.
- Całek Agnieszka, *Opowieść transmedialna. Teoria, użytkowanie, badania*, Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ, Kraków 2019.
- Fiske John, *The Cultural Economy of Fandom*, w: *The Adoring Audience: Fan Culture and Popular Media*, ed. L.A. Lewis, Routledge, New York 1992.
- Gąsowska Lidia, *Fan fiction. Nowe formy opowieści*, Korporacja Ha!art, Kraków 2015.
- Jenkins Henry, *Textual Poachers: Television Fans & Participatory Culture*, Routledge, London 1992.
- Kacperczyk Anna, *Autoetnografia – technika, metoda, nowy paradygmat?: o metodologicznym statusie autoetnografii*, „Przegląd Socjologii Jakościowej” 2014, nr 3(10).
- Kobus Aldona, *Fandom. Fanowskie praktyki odbioru*, Wydawnictwo UMK, Toruń 2018.
- Kopecka-Piech Katarzyna, *Leksykon konwergencji mediów*, Universitas, Kraków 2015.
- Lisowska-Magdziarz Małgorzata, *Fandom dla początkujących. Część I: Społeczność i wiedza*, Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ, Kraków 2017.
- Małgorzata Lisowska-Magdziarz, *Fandom dla początkujących. Część II. Tożsamość i twórczość*, Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej UJ, Kraków 2018.
- Misiaczek Julia, *Keep The Boy Pretty*, beYA, Gliwice 2023.

- Rowling Joanne Kathleen, *Harry Potter*, przeł. Andrzej Polkowski, Media Rodzina, Poznań 2000–2008.
- Siuda Piotr, Żaglewski Tomasz, *O potrzebie odkrycia trzeciej drogi w badaniach prosumpcji*, w: *Prosumpcja: pomiędzy podejściem apokaliptycznym a emancypującym*, red. P. Siuda, T. Żaglewski, Katedra, Gdańsk 2014.
- Todd Anna, cykl *After*, Znak, Kraków 2014–2016.
- Żaglewski Tomasz, *Kinowe uniwersum superbohaterów*, PWN, Warszawa 2017.

Źródła internetowe

- bluePARKsie, chojuliessi – zodiaki, <https://www.wattpad.com/story/163843775> (dostęp 16.04.2021).
- ChojulieSsi, *Nie Przetrwaliśmy Sztormu*, <https://www.wattpad.com/story/151033741-nie-przetrwali%C5%9Bmy-sztormu> (dostęp 31.10.2023).
- ChojulieSsi, *Pact With The Devil • Tom Riddle*, <https://www.wattpad.com/story/137396791-pact-with-the-devil-%E2%80%A2-tom-riddle> (dostęp 5.06.2024).
- ChojulieSsie, *Pact With The Devil: Chapter II • Tom Riddle*, <https://www.wattpad.com/story/243149005-pact-with-the-devil-chapter-ii-%E2%80%A2-tom-riddle> (dostęp 5.06.2024).
- ChojulieSsi, *Węże jednak śmieszkuje • Fred Weasley*, <https://www.wattpad.com/story/165176765-w%C4%99%C5%BCe-jednak-%C5%9Bmieszkuje%C4%85-%E2%80%A2-fred-weasley> (dostęp 5.06.2024).
- ChojulieSsie, *Węże nie śmieszkuje • Fred Weasley*, <https://www.wattpad.com/story/124483239-w%C4%99%C5%BCe-nie-%C5%9Bmieszkuje%C4%85-%E2%80%A2-fred-weasley> (dostęp 12.05.2024).
- ChojulieSsi Wiki, https://chojuliessi.fandom.com/pl/wiki/ChojulieSsi_Wiki (dostęp 16.04.2021).
- Profil ChojulieSsi na platformie TikTok: https://www.tiktok.com/@chojuliessi?t=8gy-BwrHTOGD&r=1&fbclid=IwAR1kieffwKJtA4OwI6O5Kpyg161Gvxo_7x4PS-SzluSx6W1GzoodsCNCTinc (dostęp 31.10.2023).
- Profil ChojulieSsi na platformie Wattpad: <https://www.wattpad.com/user/ChojulieSsi> (dostęp 31.10.2023).
- Profil Chiisai Taiyoo na platformie Wattpad: <https://www.wattpad.com/user/ChiiTaiyoo> (dostęp 31.10.2023).
- Profil _videl na platformie Wattpad: https://www.wattpad.com/user/_videl (dostęp 31.10.2023).
- WenszePolsatu, <https://www.wattpad.com/user/WenszePolsatu> (dostęp 16.04.2021).
- wenszepolsatu_to_my, https://www.wattpad.com/user/wenszepolsatu_to_my (dostęp 16.04.2021).

Źródła ilustracji

1. <https://www.wattpad.com/644684545-poradnik-prawdziwego-w%C4%99%C5%BCa-spojery> (dostęp 31.10.2023).
2. <https://www.wattpad.com/644620899-poradnik-prawdziwego-w%C4%99%C5%BCa-zero> (dostęp 12.05.2024).

The Main Text Versus the Dependent one. On Variations in the Fandom Creation and Transmedia Narratives Surrounding the Work of a Female Author-Fan

The presence of popular culture fans has become all the more visible in the public space. Fandoms function by their own rules, producing, to quote John Fiske, in three models: semiotic, textual and enunciative activity. Each of the activities that fit into the model is characterized by a distinct creative strategy – and the same applies to fan fiction. This article is a case study dedicated to the works of one of the most popular authors of Polish fan fiction, ChoJulieSsie: the writing strategies, the reception practices of the work, and finally, the stimulation of the emergence of an engaged community and a distinct story breaking away from the original text. In the process of analysis, I use the categories of fan productivity and transmedia narrative to trace the way their community was formed. The main aim of this article is to outline the phenomenon of the emergence of a new fandom from an earlier one, being an extension and at the same time (in-)formation of a new transmedia narrative and the consequences of such practices

Keywords: fandom, transmedia narrative, fans, fan culture

Słowa kluczowe: fandom, narracja transmedialna, fani, kultura fanowska

Data przesłania tekstu: 5.12.2023

Data zakończenia procesu recenzyjnego: 1.06.2024

Data przyjęcia tekstu do publikacji: 17.06.2024